

УДК 37:78

DOI <https://doi.org/10.15407/um-etnolog.2024.21.043>

ГРОМЧЕНКО ВАЛЕРІЙ

доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової, творчої та міжнародної діяльності Дніпровської академії музики (Дніпро, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2446-2192>

HROMCHENKO VALERII

a Doctor of Art Studies, a professor, a vice-rector for research, creative and international activities of Dnipro Academy of Music (Dnipro, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2446-2192>

Бібліографічний опис:

Громченко, В. (2024) Мотиваційно-ціннісні основи концертного проекту в сучасній музичній освіті (на прикладі Дніпровської академії музики). *Українське мистецтвознавство*, 21, 43–49.

Hromchenko, V. (2024) The Motivational and Value Principles of the Concert Project in the Modern Musical Education (Exemplified by Dnipro Academy of Music). *Ukrainian Art Studies*, 21, 43–49.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2024. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНІ ОСНОВИ КОНЦЕРТНОГО ПРОЄКТУ В СУЧАСНІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ (на прикладі Дніпровської академії музики)

Анотація / Abstract

Мета статті – виявлення мотиваційно-ціннісних основ форми концертного проекту шляхом аналізу низки найбільш своєрідних, самотньо-оригінальних звершень такого роду в Дніпровській академії музики в період 2022–2024 навчальних років. У ряді **методів дослідження** відзначимо насамперед методи аналізу та синтезу, порівняльного й аксіологічного підходів, а також емпіричних методів спостереження та узагальнення. Особливого значення в презентованій статті набуває структурно-функціональний метод дослідження. **Новизна статті** зумовлена передусім відсутністю наукових досліджень, присвячених висвітленню специфічних ознак форми концертного проекту, зокрема, у новочасному навчально-освітньому процесі Дніпровської академії музики. **Висновки.** У низці найбільш вагомих мотиваційно-ціннісних основ форми концертного проекту, що були означені за результатами аналізу концертних звершень у Дніпровській академії музики, зацентруємо такі:

- відсутність традиційного оціночного еквівалента (оцінки) у визначенні рівня виконавсько-професійних навичок сучасних здобувачів освіти;
- розвиток тембрового слуху в студентів, що спричинено можливістю утворення різноманітних політембрових ансамблевих колективів з їх максимальною темброво-коліристичною палітрою звучань;
- спроможність для здобувачів освіти створювати цикли тематичних концертів, що сприяло б глибшому пізнанню здобутків певного композитора;

– можливості збільшення аудиторії слухачів творчого заходу, чого не можна означити під час проведення концерту класу або ж академічного концерту-звіту в традиційний період контрольних заходів;

– творчо-організаційна відкритість форми концертного проекту, його перспективність до генерування інших мистецько-художніх форм, зокрема концерту-реконструкції, лекції-концерту, концерту-презентації та ін.

Ключові слова: концертний проект, навчально-освітній процес, музична освіта, Дніпровська академія музики, концерт, виконавство, здобувач освіти, мотиваційно-ціннісна основа.

The purpose of this article is to identify the motivational and value foundations of the concert project form through the analysis of several distinctive and original examples implemented at the Dnipro Academy of Music during the 2022–2024 academic years.

Among the **research methods** applied are analysis and synthesis, comparative and axiological approaches, as well as empirical methods such as observation and generalization. Of particular importance in this study is the structural-functional method.

The novelty of the research lies primarily in the absence of previous studies devoted to the specific features of the concert project form, especially within the contemporary educational process of the Dnipro Academy of Music.

Conclusions. The analysis of concert projects at the Dnipro Academy of Music has revealed several key motivational and value foundations of this form, namely:

- the absence of traditional grading or evaluative equivalents in assessing students' performance skills;
- the development of students' timbre perception through participation in multi-timbral ensemble groups, enabling a wide palette of timbral and coloristic sound combinations;
- the opportunity for students to design thematic concert cycles that promote deeper understanding of a composer's creative legacy;
- the potential to expand the audience of creative events, unlike traditional academic report concerts held during examination periods;
- the creative and organizational openness of the concert project form, which makes it capable of generating other artistic formats such as concert reconstructions, lecture-concerts, concert presentations, and similar hybrid forms.

Keywords: concert project, educational process, music education, Dnipro Academy of Music, concert performance, student, motivational and value foundation.

Вступ. У перманентності змін сучасної професійної музичної освіти, вагомої акцентуації набуває питання змісту мистецької освіти, безпосереднього мистецько-освітнього процесу. Вочевидь, стрімкі соціокультурні зміни, спричинені інформаційно-комунікаційною революцією, зміною світоглядних позицій відбиваються й на системі музичної освіти, в якій традиційні форми проведення занять, контрольних заходів, навчально-виховної звітності потребують не лише їх змістовного, структурно-функціонального оновлення, але й, наголосимо, введення, поряд із традиційними цінностями, нових форм навчально-освітньої комунікації.

Саме такою контрольно-звітною самобутньою формою в навчальному процесі в Дніпровській академії музики постало явище концертного проекту, вивчення характерних ознак якого, задля подальшого його функціонування в освітньому просторі, усталює своєчасну проблему, у багатоманітності еволюційних шляхів розвитку академічної музичної освіти.

Актуальність представленої теми зумовлюється, поміж вищезначеного, необхідністю постійного оновлення навчальних програм з дисциплін професійної та практичної підготовки здобувачів освіти («Спеціальний інструмент», «Клас ансамблю», «Оркестровий клас»), що своєю чергою є ініційованими усталеннями професійних стандартів вищої освіти зі спеціальності «Музичне мистецтво». Необхідність

презентованої статті зумовлюється бажанням підвищити мотиваційний чинник до низки навчальних дисциплін нормативної та вибіркової частин виконавсько-професійної підготовки студентів бакалаврського, магістерського й аспірантського рівнів у Дніпровській академії музики.

Огляд літератури. Оновлення форм академічного навчального процесу, зокрема у ДАМ, опосередковано висвітлювали такі дослідники, як Г. Пшенічкіна, І. Коваль-Фучило [5], Ю. Гончаров [2], Д. Воловик [1], В. Громченко [3; 4] та ін. В оглядово-публіцистичних статтях і рецензіях на творчі й наукові заходи, що виходять друком в аналітично-інформаційному виданні «Музичний вісник» Дніпровської академії музики, вищезначені автори торкаються таких нетрадиційних контрольно-звітних форм, як конференція-концерт, семінар-практикум, концерт-реконструкція, лекція-концерт, але форма концертного проекту в його змістовному, структурно-функціональному означенні не розглядається сучасними дослідниками.

Метою статті є виявлення мотиваційно-ціннісних основ форми концертного проекту шляхом аналізу низки найбільш своєрідних, самобутніх оригінальних творчих заходів, що відбулися впродовж 2022–2024 навчальних років у Дніпровській академії музики.

Виклад основного матеріалу. Форма концертного проекту, як складова системи навчально-освітнього процесу в Дніпровській академії музики, бере свій початок від проведення масштабних мистецько-творчих заходів, зокрема Міжнародного фестивалю академічного музичного мистецтва «Музика без меж», започаткованого 2009 року, а також подальших творчих ініціатив, а саме – «Молоді таланти академії музики – для молоді міста» та «Бахівська академія», у яких магістральною ідейно-рушійною силою постало, акцентуємо, концепційно-тематичне їх означення, ідейно-узагальнююче їх усталення, що було згенеровано професорсько-викладацьким складом Дніпровської академії музики.

З часом такого роду практика була перенесена й на безпосередній навчальний процес в академії зі здобувачами освіти на всіх кафедрах, а також у практичні заняття та передусім у контрольно-звітні заходи.

Форма концертного проекту в освітньому процесі має певну подібність до концерту класу, але її основною відмінністю від традиційного виступу вихованців певного викладача є концепційно-тематичне усталення ідеї проведення мистецько-творчого заходу. Викладачем, у порозумінні зі студентами класу, вибудовується тематичне бачення концертного заходу, своєрідний ідейний вектор, об'єднуюча концепція виступів, з огляду різноманіття репертуарної палітри здобувачів освіти, що і є змістовно-визначальним ядром форми концертного проекту.

Натомість, концерт класу має інше змістовне означення. «Зазвичай, форма концерту класу не передбачає єдиного тематично-концепційного стрижня, магістральної теми творчого заходу. Здобувачі освіти певного викладача виконують у концерті класу, як правило, твори з програми поточного навчального процесу. Безумовно, очільник класу відповідної спеціалізації визначає послідовність виступів його вихованців у відповідності професійно-виконавського рівня студентів, вибудовує програму заходу відносно домінантно-кульмінаційних творів, передбачає можливі виступи учнів після основної програми концерту, що можуть бути активізовані слухачською аудиторією у формі виконання творів на біс, але ж відсутність цілісно-узагальнюючого тематично-концепційного означення такого роду творчо-

го заходу, його тематичного окреслення, буде чітко вказувати на таку форму заходу як концерт студентів класу» [4, с. 7].

Концертний проект у сучасній академічній музичній освіті, зокрема в навчально-освітньому процесі у Дніпровській академії музики – це самобутня контрольнорозвітна форма творчих виступів здобувачів освіти, що, підкреслимо, не має оціночного показника, характерного показника-еквіваленту стосовно рівня професійно-виконавських вмінь та навичок студентів.

Однією з важливих ознак цієї форми є те, що концертний проект, у більшості прикладів його функціонування, проводиться в середині кожного семестру та має, зацентруємо, лише професійно-академічне обговорення в колі представників професорсько-викладацького складу, здобувачів освіти, викладачів з інших кафедр академії.

Серед найбільш цікавих концертних проектів, що були реалізовані в Дніпровській академії музики у 2023/2024 навчальних роках, відзначимо концертний проект студентів з класу віолончелі «Віолончельні мініатюри та ансамблі» під керівництвом провідної викладачки-віолончелістки ДАМ, концертної виконавиці Ольги Олексіївни Луценко, що відбувся 6 травня 2024 року в камерній залі установи. «Першорядним фактором здійснення даного творчого заходу постало його тематичне означення, концепційно-цілісне бачення, найголовніше, тематично-узагальнююче окреслення змісту концерту, представлене у його назві – «Віолончельні мініатюри та ансамблі». Тобто жанрове, родове поняття інструментальної мініатюри постало концепційною основою розбудови усього творчого дійства, що переконує в означенні цього творчого заходу як самобутнього концертного проекту.

Як наслідок, у концертному проекті було представлено широкий спектр віолончельної мініатюри, різнохарактерні п'єси були інтерпретовані як у сольному виконавстві, так і в ансамблях (віолончель та арфа, струнний квартет); своєрідністю заходу постало виконання маловідомого віолончельного репертуару, зокрема звучали твори Марселя Турнье, Себастьяна Лі, Ісаака Альбеніса й ін.» [4, с. 7].

Слід наголосити, що вищезначена ідея стосовно проведення концертного проекту «Віолончельні мініатюри та ансамблі», зумовила можливість творчо-виконавських сполучень представників академічного інструментарію різних конструкційно-технічних груп. Зокрема, підкреслимо, що в даному концертному проекті звучав дует віолончелі з арфою, тобто інструментів різної звукоутворюючої природи – струнно-смичкової (віолончель) та струнно-щипкової (арфа). Це звершення означилось дієвістю завдяки спеціалізованому пошуку відповідного репертуару, а саме – віолончельних мініатюр, що постали в різних інструментально-виконавських видах, зокрема як у сольному виконавстві, так і в ансамблевому представленні.

Зацентруємо, що кристалізуючись від надзвичайно розповсюдженої форми концерту класу, ідейно-тематична концентрація, змістовний фокус форми концертного проекту знаходить успішне втілення і в еволюційних процесах апробаційно-розвітних заходів здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому, творчому рівні, що з 2019 року представлений у навчальному процесі в Дніпровській академії музики. Так, до низки винятково знакових концертних проектів, що відбулися в період 2023/2024 навчального року, можна віднести лекцію-концерт здобувачки освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва Ольги Гусіної, що проходив 7–10 лю-

того 2024 року в рамках Четвертого міжнародного етномузикознавчого симпозіуму «Актуальні питання східноєвропейської етномузикології».

Зусиллями здобувачів освіти та викладачів академії учасникам міжнародного симпозіуму було представлено надзвичайно цікавий мистецький проект у вигляді лекції-концерту «Традиційне весілля на Дніпропетровщині: дівич-вечір», який підготувала асистентка-стажистка Ольга Гусіна (творчий керівник – Галина Пшенічкіна, науковий консультант – Анастасія Любимова), за участі відомого фольклорного ансамблю «Калита» (керівник – доктор мистецтва, доцент кафедри вокально-хорового мистецтва Дніпровської академії музики Тарас Хмиліук).

Нової змістовної означеності набув концертний проект художньо-виконавської творчості за участю викладачів академії. З огляду суттєво розширеної тематики мистецького звернення, відсутності контрольно-звітного навантаження, максимальної відкритості й насаги до творчо-виконавського процесу, концертний проект постає як унікальне явище, що є взірцем для здобувачів освіти та внеском педагогів у справу виховання молодого покоління музикантів-виконавців. Такого роду концерт викладачів Дніпровської академії музики Володимира Лебеда (саксофон) та Юлії Житної (фортепіано), з винятково широкою, масштабно-циклічною темою «Саксофонна музика XX століття», відбувся на початку другого семестру 2022/2023 навчального року.

Багатозначність цього заходу вражає ідейно-перспективною вагою у музично-виконавській царині академії. «Можливо найголовнішою особливістю цього мистецького заходу, на нашу думку, є процес прихованої регенерації, з першого погляду традиційного концерту викладачів, у своєрідний творчий проект, і ось чому. Насамперед це чітка означеність теми концерту, а точніше його загальна тематика, що має доволі широке виконавсько-практичне втілення, творчу перспективність, продовжуваність, адже саме XX століття – це основний період розвитку саксофонного виконавства, без виключення, у всіх напрямках еволюції музики для саксофона. По-друге, це творча співдружність, а саме – творчий союз митців, об'єднаних як ідейно-художньою тематикою мистецьких звершень, так і психолого-емоційною натхненністю задля спільного процесу музикування-насолоти. По-третє, це репертуарна концепція у її відповідному структуруванні музичних композицій, з певними творами-кульмінаціями драматургічної ваги та відповідними композиціями емоційно-полярної означеності, так мовити творами емоційної розрядки» [3, с. 7].

Як символічну творчу естафету від вищезначеного концерту «Саксофонна музика XX століття» прийняв проект студентів класу Володимира Лебеда – «Саксофонний звук», що відбувся 26 березня 2023/ 2024 навчального року в камерній залі академії. Зауважимо, що ретроспективність саксофонної репертуарної палітри від початку концертного становлення цього інструмента і до сучасних академічних музичних композицій визначила магістральну ідею даного концертного проекту, що й зумовило його унікальність серед мистецьких новацій академії музики у Дніпрі.

Висновки. У низці найбільш мотиваційно-ціннісних основ форми концертного проекту в системі сучасної музичної освіти, зокрема в Дніпровській академії музики, відзначимо, передусім, відсутність традиційного оціночного еквіваленту (оцінки) у визначенні рівня виконавсько-професійних навичок здобувачів освіти, що ви-

вільняє їх інтерпретаційно-творчий потенціал та суттєво активізує розвиток виконавсько-технічної вправності студентів.

Важливо наголосити також і на розвитку тембрового слуху у здобувачів освіти шляхом активного застосування форми концертного проекту, що спричинено можливістю утворення різноманітних політембрових ансамблевих колективів з їх максимальною темброво-кolorистичною палітрою звучань (поєднання різних професійних духових інструментів зі струнно-смічковим, -щипковим академічним інструментарієм, а також із голосом).

У ряді мотиваційно-ціннісних основ концертного проекту підкреслимо й спроможність для здобувачів освіти створювати цикли тематичних концертів, що давало б можливість глибшого пізнання здобутків певного композитора, особливостей стосовно періодів творчості того чи іншого митця, самотності жанрово-стильових рис його звукопису.

Своєрідною ознакою форми концертного проекту в контексті його мотиваційно-ціннісних основ є також і суттєва можливість стосовно збільшення аудиторії слухачів творчого заходу, чого не можна означити під час проведення концерту класу або ж академічного концерту-звіту в традиційний період контрольних заходів. Безумовно, вірогідність збільшення слухацької аудиторії під час концертного проекту спричиняє активізацію творчого потенціалу у здобувачів освіти, вивільняючи їх художньо-образні інтенції у безпосередньому виконавсько-творчому процесі.

Але найбільш вагомим, на наш погляд, мотиваційно-ціннісним показником форми концертного проекту постає творчо-організаційна відкритість, його перспективність до генерування інших мистецько-художніх форм, зокрема концерту-реконструкції, лекції-концерту, концерту-презентації тощо, які розвивають насамперед творчо-особистісні засади молодих музикантів-виконавців, здобувачів академічної музичної освіти.

Перспективи дослідження означеної теми вбачаємо в застосуванні персоналістичного підходу стосовно вивчення мотиваційно-ціннісних основ форми концертного проекту в сучасній музичній освіті, а також виявленні різноманітності модифікацій концертного проекту у світлі контрольних заходів, що відбуваються в навчально-освітньому процесі, зокрема, у Дніпровській академії музики.

Джерела та література

1. Воловик Д. В. Навчально-науковий інститут. *Музичний вісник Дніпровської академії музики*. 2023. Вип. 2 (50). С. 6.
2. Гончаров Ю. Конференція-концерт – свято творчої свободи. *Музичний вісник Дніпровської академії музики*. 2024. Вип. 1 (51). С. 7.
3. Громченко В. В. Саксофонна музика XX століття, або Творчий проект як еволюція концертної діяльності в академії. *Музичний вісник Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки*. 2023. Вип. 1 (49). С. 7.
4. Громченко В. В. Концертний проект як еволюція форми концерту класу. *Музичний вісник Дніпровської академії музики*. 2024. Вип. 1 (51). С. 7.
5. Пшенічкіна Г., Коваль-Фучило І. Міжнародний симпозіум етномузикознавців. *Музичний вісник Дніпровської академії музики*. 2024. Вип. 1 (51). С. 4.

References

1. VOLOVYK, Dmytro. The Educational Scientific Institute. *Musical Bulletin of Dnipro Academy of Music*, 2023, iss. 2 (50), pp. 6 [in Ukrainian].
2. HONCHAROV, Yu. The Conference-Concert is the Holiday of Creative Freedom. *Musical Bulletin of Dnipro Academy of Music*, 2024, iss. 1 (51), pp. 7 [in Ukrainian].
3. HROMCHENKO, Valerii. The Saxophone Music of the 20th Century or Creative Project as the Evolution of the Concert Activity in Academy. *Musical Bulletin of M. Hlinka Dnipro Academy of Music*, 2023, iss. 1 (49), pp. 7 [in Ukrainian].
4. HROMCHENKO, Valerii. The Concert Project as the Evolution Form of the Class's Concert. *Musical Bulletin of Dnipro Academy of Music*, 2024, iss. 1 (51), pp. 7 [in Ukrainian].
5. PSHENICHKINA, Halyna, Iryna KOVAL-FUCHYLO. The International Symposium of the Musicologists. *Musical Bulletin of Dnipro Academy of Music*, 2024, iss. 1 (51), pp. 4 [in Ukrainian].

Конфлікт інтересів

Автор не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

Отримано / Received 09.10.2024

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 07.11.2024